

LBRIS

We know
books

GEORGE ORWELL

1984

Traducere de Raluca Ghențulescu
Studiu introductiv de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ORWELL, GEORGE

1984/George Orwell; trad. de Raluca Ghențulescu; stud. introductiv
de Lucian Pricop – București: Cartex 2000, 2025

ISBN 978-606-091-249-1

I. Ghențulescu, Raluca (trad.)

II. Pricop, Lucian (pref.)

821.111

© Editura Cartex 2000, pentru această traducere.

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

Limitele limbajului și constrângerile libertății (Lucian Pricop) ..	7
1984	
Unu	21
Doi	115
Trei	229
ANEXA – principiile noulimbii	297

UNU

I

Era o zi senină, dar friguroasă de aprilie, iar orologiul bătea ora treisprezece. Cu bărbia în piept, ca să scape de vântul tăios, Winston Smith se strecură rapid printre ușile de sticlă ale blocului Victoria, dar nu reuși să intre îndeajuns de repede încât să nu lase să pătrundă odată cu el și un vârtej de praf zgrunțuros.

Holul mirosea a varză fiartă și a preșuri vechi. La unul dintre capete, un afiș colorat, prea mare pentru a fi lipit înăuntru, fusese rezemat de un perete. Înfățișa, pur și simplu, un chip uriaș, de peste un metru lățime: era fața unui om de vreo patruzeci și cinci de ani, cu o mustață groasă și neagră și cu niște trăsături aspre, dar plăcute.

Winston se îndreptă către scări. Nu avea niciun rost să încerce să ia liftul. Chiar și în cele mai bune perioade ale sale funcționa rareori, iar acum curentul era oprit pe parcursul zilei, din dorința de a economisi energia electrică pentru pregătirile din Săptămâna de Ură. Apartamentul se afla la etajul al șaptelea, iar Winston, care avea treizeci și nouă de ani și un ulcer varicos deasupra gleznei drepte, urcă încet, oprindu-se de câteva ori pe drum. Pe fiecare palier, îl privea chipul uriaș de pe afișul pus pe peretele din fața liftului. Era una dintre acele imagini atât de bine gândite încât aveai impresia că privirea te urmărește oriunde te-ai duce. „FRATELE CEL MARE TE URMĂREȘTE“, scria dedesubt.

În apartament, o voce mișcătoare citea o listă de cifre care aveau legătură cu producția de fontă. Vocea venea dinspre o placă ovală de metal, ca o oglindă mățuită, încastată în peretele din partea dreaptă. Winston răsuci un buton și vocea se auzi mai înfundat, deși cuvintele încă se puteau distinge. Acest aparat (numit tele-ecran) putea fi dat mai încet, dar nu exista nicio cale de a-l închide complet. Winston se duse la fereastră: zări o siluetă micuță și plâpândă, un trup a cărui fragilitate era scoasă în evidență de salopeta albastră, impusă de Partid ca uniformă. Părul îi era foarte deschis la culoare, fața roșie, iar pielea înăsprită de săpunul prea dur, de lamele de ras prea tocite și de iarna prea friguroasă care tocmai se încheiase.

Chiar și prin oblonul închis, lumea de afară părea rece. Pe stradă, micile rafale de vânt ridicau praful și hârtiile rupte și, cu toate că soarele strălucea, iar cerul era de un albastru intens, părea să nu existe nicăieri niciun strop de culoare, în afară de afișele lipite pretutindeni. Chipul cu mustață neagră privea autoritar de prin toate colțurile, inclusiv de pe un afiș pus pe fațada casei de vizavi. „FRATELE CEL MARE TE URMĂREȘTE“, scria sub el, iar ochii lui negri se uitau drept în ochii lui Winston. La nivelul străzii, un alt afiș, rupt într-un colț, flutura în vânt, ba acoperind, ba dezvăluind cuvântul SOCENG. În depărtare, un elicopter care zbura printre acoperișuri se opri o clipă ca o muscă în zbor, apoi făcu un viraj și dispăru. Era o patrulă de poliție care se uita pe la ferestrele oamenilor. Dar patrulele nu contau. Doar Poliția Gândirii conta.

În spatele lui Winston, vocea din tele-ecran încă mai trănăcea despre fontă și despre depășirea celui de-al Nouălea Plan Trienal. Tele-ecranul recepta și transmitea simultan. Orice sunet produs de Winston peste nivelul unei șoapte era preluat imediat și, mai mult decât atât, câtă vreme se afla în raza de acțiune a plăcii de metal, putea fi nu doar auzit, ci și văzut. Bineînțeles, nu puteai ști dacă ești urmărit în orice moment. Puteai doar să bănuiești cât de des sau prin ce metode se conecta Poliția Gândirii la sistem. Puteai chiar să crezi că oricine era urmărit în fiecare clipă. În orice caz, se puteau conecta la sistem oricând doreau.

Trebuia să trăiești – și trăiai, dintr-o obișnuință care devenea instinct – cu gândul că orice sunet pe care îl scoteai era auzit și, dacă nu era întuneric, orice mișcare pe care o făceai era analizată.

Winston stătea cu spatele la tele-ecran. Era mai sigur, deși, după cum bine știa, chiar și spatele putea să dezvăluie multe. La distanță de un kilometru, Ministerul Adevărului, locul său de muncă, se înălța ca un turn mare și alb din peisajul cenușiu. Aceasta – se gândi el cu un soi de dezgust – aceasta era Londra, orașul principal de pe Aerodromul Unu, cea de-a treia provincie din Oceania ca număr de locuitori. Încercă să scormonească după o amintire din copilărie care să-i spună dacă Londra fusese întotdeauna așa. Existaseră mereu aceste case dărăpănate din secolul al XIX-lea, cu zidurile sprijinite de grinzi de lemn, cu ferestrele acoperite cu cartoane, cu acoperișurile din tablă ondulată și cu gardurile care se îndreptau nebunește în toate direcțiile? Și zonele bombardate, unde praful de var se învârtea prin aer, iar buruienile se chinuiau să crească peste mormanele de moloz? Și locurile în care bombele lăsaseră în urmă mari spații virane, unde se ridicau acum colonii sordide de locuințe din lemn ca niște cotețe de păsări? Nu avea niciun rost să încerce, nu-și putea aminti: nu-i mai rămăsese din copilărie decât o serie de imagini luminoase, care se proiectau pe un fundal întunecat și în cea mai mare parte de neînțeles.

Ministerul Adevărului – Miniadev, în noulimbă¹ – era complet diferit de orice altă construcție. Era o piramidă uriașă, dintr-un beton de un alb strălucitor, care se ridica, în trepte, până la trei sute de metri. De unde stătea, Winston putea citi cele trei sloganuri ale Partidului, gravate cu litere elegante pe fațada albă:

RĂZBOIUL ESTE PAȚE
LIBERTATEA ESTE SCLAVIE
IGNORANȚA ESTE PUTERE

¹ Noulimba este limba oficială din Oceania. Pentru o prezentare a structurii și etimologiei sale, consultați Anexa (n.a.).

Se spunea că Ministerul Adevărului avea trei mii de camere deasupra nivelului solului și tot atâtea dedesubt. Împrăștiate prin Londra, mai erau încă trei clădiri asemănătoare ca mărime și aspect. Dominau atât de mult arhitectura zonei din jur, încât, de pe acoperișul blocului Victoria, le puteai vedea pe toate patru în același timp. Erau sediile celor patru ministere din care era alcătuit aparatul de stat. Ministerul Adevărului se ocupa cu știrile, divertismentul, educația și artele frumoase. Ministerul Păcii avea ca obiect războiul. Ministerul Dragostei menținea legea și ordinea, iar Ministerul Bunăstării era însărcinat cu problemele economice. Denumirile lor în noulimbă erau: Miniadev, Minipax, Minidrag și Ministarea.

Cel mai înspăimântător era Ministerul Dragostei, care nu avea niciun fel de fereastră. Winston nu intrase niciodată acolo și nici măcar nu se apropiase la mai mult de jumătate de kilometru de el. Era un loc în care nu puteai pătrunde dacă nu aveai vreo treabă oficială, iar atunci trebuia să treci printr-un labirint de sârmă ghimpată, uși metalice și mitraliere camuflate. Chiar și străzile care duceau până la barierele de control de lângă el erau patrulate de gardieni cu fețe de gorilă, în uniforme negre și înarmați cu bastoane cu ghinturi.

Winston se întoarse brusc. Adoptase expresia de optimism reținut, așa cum era recomandat când stăteai cu fața spre tele-ecran. Traversă camera și intră în bucătărioara lui. Fiindcă plecase de la Minister la acea oră, pierduse prânzul de la cantină, iar acum știa prea bine că nu va găsi nimic în bucătărie în afara unui coltuc de pâine neagră, pe care trebuia să-l păstreze pentru micul dejun de a doua zi. Luă de pe raft o sticlă cu un lichid incolor și cu o etichetă albă pe care scria GIN VICTORIA. Avea un miros grețos, uleios, ca alcoolul chinezesc din orez. Winston își turnă aproape o ceașcă, își luă inima în dinți și o dădu peste cap ca pe o doctorie.

Fața i se înroși pe dată, iar ochii i se umplură de lacrimi. Băutura era ca acidul azotic și, când o înghițeai, te simțeai de parcă ai fi fost lovit în cap cu un baston de cauciuc. În clipa următoare însă, senzația de arsură din stomac se domoli, iar lumea

începu să i se pară mai veselă. Luă o țigară dintr-un pachet mototolit de ȚIGĂRI VICTORIA și, din neatenție, o scoase astfel încât tot tutunul căzu din ea și se răspândi pe podea. Cu a doua avu mai mult succes. Se întoarse în sufragerie și se așeză la măsuta din partea stângă a tele-ecranului. Din sertarul măsuței scoase un toc, o călmară și un carnet gros, nescris, cu spatele roșu și coperta marmorată.

Din nu se știe ce motiv, tele-ecranul din sufragerie era într-o poziție nefirească. În loc să fie pus, așa cum era normal, pe perețele din capăt, de unde se vedea toată camera, era pe cel lateral, vizavi de fereastră. Într-o parte a sa, era o nișă, în care stătea Winston acum și care, probabil, atunci când fuseseră construite apartamentele, fusese proiectată ca spațiu pentru bibliotecă. În acea nișă, de care se lipise cu spatele, Winston putea rămâne în afara razei de acțiune a tele-ecranului, cel puțin din punct de vedere vizual. Putea, desigur, să fie auzit, dar, câtă vreme rămânea în această poziție, nu putea fi văzut. În mare parte, însăși configurația neobișnuită a camerei îi dăduse ideea să facă ceea ce era pe punctul de a face acum. Pe de altă parte, îl inspirase și carnetul pe care tocmai îl scosese din sertar. Era un lucru deosebit de frumos. Hârtia moale și fină, dar un pic îngălbenită de vreme era dintre cele care nu se mai fabricau de cel puțin patruzeci de ani. Putea bănuși, însă, că era mult mai veche de atât. Văzuse acel carnet în vitrina unei mici prăvălii de vechituri dintr-un cartier mărginaș al orașului (nu-și mai amintea acum care anume) și fusese pe dată cuprins de dorința copleșitoare de a-l cumpăra. Membrii de Partid nu aveau voie să intre în magazine obișnuite (care, după cum se spunea, „lăceau comerț pe piața liberă”), dar această regulă nu se respecta cu prea mare strictețe, pentru că anumite produse, cum ar fi șireturile sau lamele de ras, nu puteau fi găsite în altă parte. Aruncase o privire în susul și în josul străzii, se strecurase în prăvălie și cumpărase carnetul pentru doi dolari și cincizeci de cenți. La vremea respectivă, nici nu-și dăduse seama că îl voia pentru un anumit scop. Îl dusesse acasă în servietă, simțindu-se vinovat. Chiar dacă nu scria nimic în el, era un obiect compromițător.

Ceea ce avea de gând să facă era să înceapă un jurnal. Nu era ilegal (nimic nu era ilegal, din moment ce nu mai existau legi), însă, dacă se descoperea, mai mult ca sigur avea să primească pedeapsa cu moartea sau cel puțin douăzeci și cinci de ani de muncă silnică. Winston fixă penița în toc și o șterse de murdărie. Tocul era un instrument de scris arhaic, folosit rareori chiar și pentru semnături, iar el își cumpăraseră unul, pe ascuns și cu destulă dificultate, doar pentru că simțise că acea hârtie mătăsoasă și frumoasă merita să fie mângâiată de o peniță adevărată, în loc să fie zgâriată de un stilou banal. De fapt, nu era obișnuit să scrie de mână. În afară de câteva notițe, dicta totul într-un notafonograf, care, bineînțeles, nu putea fi folosit în aceste împrejurări. Înmuie penița în cerneală și, pentru o clipă, simți că își pierde curajul. Tremura din toate încheieturile. Să aștearnă cuvinte pe hârtie era un act hotărâtor. Cu litere mici și șovăielnice, scrisse:

4 aprilie 1984

Se lăsă pe spate, cuprins de un profund sentiment de neajutorare. În primul rând, nici măcar nu știa precis că era 1984. Probabil că data era cât de cât corectă, pentru că era aproape sigur că avea treizeci și nouă de ani și credea că se născuse în 1944 sau 1945, dar în prezent era cu neputință să precizezi data, ci doar să o aproximezi cu un an sau doi.

Deodată se întrebă pentru cine avea să scrie acest jurnal. Pentru viitor, pentru cei care urmau să se nască? Gândul îi zbură pentru o clipă la data îndoielnică de pe pagină și se întoarse ca un bumerang asupra uneia dintre sintagmele din noulimbă: *dublughândire*. Pentru prima oară, i se înfățișă importanța faptei sale. Cum am putea comunica cu viitorul? Prin însăși natura lucrurilor, așa ceva era imposibil. Fie viitorul va semăna cu prezentul, și în acest caz nu l-ar asculta nimeni, fie va fi complet diferit, și atunci prezicerile lui ar fi fără sens.

O vreme se uită prostește la foaia de hârtie. Tele-ecranul difuza acum o muzică stridentă de fanfară. Lui Winston i se părea ciudat nu doar că își pierduse capacitatea de a se exprima, ci și că

uitase ce avusese de gând să scrie. De câteva săptămâni se tot pregătea pentru acest moment și nu-i trecuse niciodată prin minte că ar putea avea nevoie și de altceva în afară de curaj. Scrisul i se păruse ușor. Tot ce trebuia să facă era să aștearnă pe hârtie interminabilul monolog neliniștit care i se învârtea prin cap, la propriu, de câțiva ani. În aceste clipe însă chiar și monologul încetase. Mai mult decât atât, ulcerul varicos începuse să-i producă mâncărimi insuportabile. Nu îndrăznea să se scarpine, fiindcă s-ar fi inflammat și mai tare. Secunde treceau. Nu era conștient de nimic în afară de foaia albă din fața lui, de mâncărimea de deasupra gleznei, de muzica stridentă și de ușoara ameteală pe care i-o provocase ginul.

Brusc, începu să scrie, cuprins de panică și fără să-și dea seama pe deplin ce așterne pe hârtie. Scrisul lui micuț și copilăresc se întindea în susul și în josul paginii, de la primele majuscule și până la ultimele puncte:

4 aprilie 1984. Aseară am fost la cinema. Numai filme de război. Unul foarte bun despre un vapor plin cu refugiați care a fost bombardat undeva prin Mediterana. Spectatorii s-au amuzat copios de imaginile cu încercările unui grăsan de a înota spre mal în timp ce era urmărit de un elicopter. Mai întâi îl vedeai plutind pe apă ca un cașalot, apoi îl zăreai prin lunetele armelor din elicopter, pentru ca, în cele din urmă, să îl descoperi ciuruît și cu apa mării înroșindu-se în jurul lui și el ducându-se la fund atât de repede încât ai fi zis că lua apă prin găurile de glonț, în vreme ce spectatorii hohoteau de râs. pe urmă se vedea o barcă de salvare plină cu copii, deasupra căreia zbura un elicopter. la prora stătea o femeie de vârstă mijlocie, probabil o evreică, cu un băiețel de vreo trei ani în brațe, care țipa de frică și își ascundea capul la pieptul ei, de parcă ar fi vrut să încapă cu totul acolo. deși era albă ca varul de frică, femeia îl cuprindea cu brațele și îl liniștea, străduindu-se să-l protejeze cât mai mult, de parcă brațele ei ar fi putut să țină gloanțele departe de el. apoi, elicopterul lansă o bombă de douăzeci de kilograme chiar între

ei și se mai văzu doar o explozie orbitoare, iar barca se făcu țândări. un cadru excelent surprinse brațul copilului zburând prin aer până la nivelul elicopterului care avea o cameră prinsă de fuselaj. toți spectatorii din rândurile partidului aplaudară dar o femeie care stătea pe unul dintre rândurile rezervate proliilor începu să vocifereze că nar fi trebuit să arate așa ceva nu în fața copiilor nu ar fi trebuit până când polițiștii o dădură afară din cinematograful dar nu cred ca pățit ceva că nimănui nui pasă ce zic prolii ăștia sunt doar reacție tipicăde proli ei niciodată

Winston se opri din scris, și nu doar pentru că avea dureri. Nu știa ce îl făcuse să aștearnă pe hârtie acele mizerii. Ce i se părea ciudat era că, în timp ce scria, i se limpezise în minte o amintire complet diferită, pe care îi venea să o noteze. Abia acum își dădea seama că, tocmai din pricina aceluia incident, se hotărâse brusc să vină acasă și să-și înceapă jurnalul.

Totul se petrecuse în acea dimineață la Minister, dacă despre ceva atât de nebulos se poate spune că s-a petrecut.

Era aproape unsprezece, iar la Departamentul Arhive, unde lucra Winston, se scoteau scaunele de prin birouri și se aranjau în centrul sălii, vizavi de tele-ecran, ca parte a pregătirii pentru Cele Două Minute de Ură. Winston tocmai se așeza pe unul dintre rândurile din mijloc când două persoane pe care le știa doar din vedere, dar cu care nu stătuse niciodată de vorbă, intrară pe neașteptate. Una dintre ele era o fată pe lângă care trecuse adesea pe coridoare. Nu știa cum o cheamă, dar știa că lucrează la Departamentul Ficțiune. Probabil că – din moment ce o văzuse uneori murdară de vaselină pe mâini și cu o cheie franceză la ea – lucra la întreținerea vreunora dintre mașinile de scris romane. Era o fată de vreo douăzeci și șapte de ani, cu o privire îndrăzneată, cu părul negru și bogat, fața pistruiată și mișcări agile, atletice. În jurul taliei, peste salopetă, avea înfășurată de câteva ori o eșarfă îngustă și roșie, emblema Ligii Anti-Sex a Juniorilor, suficient de strânsă încât să-i pună în evidență rotunjimile șoldurilor. Lui

Winston nu-i plăcuse din prima clipă în care o văzuse. Știa și motivul. Era din pricina atmosferei de terenuri de hochei, băi reci, drumeții planificate în grup și de castitate pedantă pe care o răspândea în jurul ei. Lui îi displăceau aproape toate femeile, dar mai ales cele tinere și drăguțe. Întotdeauna femeile, și mai ales cele tinere, erau cele mai fervente susținătoare ale Partidului, cele care luau de bune toate sloganurile, care făceau pe spionii amatori și strâmbau din nas la orice semn de nesupunere. Această fată însă îi lăsa impresia că era mai periculoasă decât multe altele. Odată, când se întâlniseră pe coridor, îi aruncase o privire piezișă, care parcă îl pătrunsesse până în adâncul sufletului și îl umpluse de o spaimă întunecată. Îi trecuse atunci prin minte că poate fata era o agentă a Poliției Gândirii. Puțin probabil să fie așa, ce-i drept. Cu toate acestea, de fiecare dată când se afla în preajma ei continua să simtă o neliniște stranie amestecată cu frică și ostilitate.

Cealaltă persoană era un bărbat pe nume O'Brien, membru al Partidului Interior și deținător al unui post atât de important și de îndepărtat încât Winston nu avea decât o vagă idee despre natura lui. Liniștea se așternu brusc printre oamenii așezați pe scaunele dispuse în cerc de îndată ce văzură salopeta neagră a unui membru al Partidului Interior apropiindu-se. O'Brien era un bărbat înalt și solid, cu ceafa groasă și o mină aspră, batjocoritoare și agresivă. În ciuda înfățișării sale înfricoșătoare, avea un oarecare farmec. Ticul lui de a-și tot așeza ochelarii pe nas îi dădea un aer ciudat de pașnic și, într-un mod inexplicabil, deosebit de rafinat. Era un gest care, dacă cineva ar mai fi gândit încă în asemenea termeni, ar fi putut aminti de un nobil din secolul al XVIII-lea care își oferea tabachera. Winston îl mai văzuse pe O'Brien de vreo douăsprezece ori până atunci în aproximativ tot atâția ani. Îl simpatiza cu adevărat și nu doar datorită faptului că era intrigat de contrastul dintre manierele lui aristocratice și fizicul de bătauș plătit, ci mai degrabă datorită unei convingeri tainice – sau, mai bine zis, nu unei convingeri, ci unei speranțe – că loialitatea

politică a lui O'Brien nu era perfectă. Ceva de pe chipul lui sugera asta în mod irezistibil.

Și poate că nu lipsa de loialitate îi era zugrăvită pe față, ci pur și simplu inteligența. În orice caz, părea o persoană cu care puteai sta de vorbă dacă reușeai să înșeli vigilența tele-ecranului și să-l prinzi singur. Winston nu încercase niciodată să-și verifice această bănuială și, într-adevăr, nu exista nicio cale de a o face. În acel moment, O'Brien se uită la ceas, văzu că era aproape unsprezece și se hotărî, în mod evident, să rămână la Departamentul Arhive până la încheierea celor Două Minute de Ură. Își trase un scaun pe același rând pe care stătea și Winston, la numai două locuri de el. O femeie micuță, cu părul nisipiu, care lucra în cabina de lângă cea a lui Winston se așeză între ei. Fata cu părul negru stătea chiar în spatele lor.

În clipa următoare, dinspre tele-ecranul de la capătul camerei răsună o voce răgușită și oribilă, venită parcă de la o mașină infernală rămasă neunsă. Era zgomotul care te făcea să scrâșnești din dinți și îți ridica părul pe ceafă. Ura începuse.

Ca de obicei, pe ecran apărură fața lui Emmanuel Goldstein, Dușmanul Poporului. Dinspre public se auziră câteva șuierături, iar femeia micuță cu părul nisipiu scoase un sunet în care se îmbinau frica și dezgustul. Goldstein era proscrisul și trădătorul care, cu mult timp în urmă (nimeni nu-și mai amintea exact când), fusese una dintre figurile marcante ale Partidului, aproape de același rang cu însuși Fratele cel Mare, dar pe urmă se angajase în activități contrarevoluționare și fusese condamnat la moarte, însă scăpase în mod misterios și dispăruse. Programele Celor Două Minute de Ură erau diferite de la o zi la alta, dar Goldstein era personajul principal în toate. El era trădătorul primordial, primul care întinase puritatea Partidului. Toate mârșăviile comise ulterior împotriva Partidului, toate trădările, actele de sabotaj și de nesupunere, orice formă de răzvrătire apăruseră ca urmare a exemplului dat de el. Într-un fel sau altul, continua să trăiască și să-și pună la cale uneltirile, probabil undeva dincolo de mare, sub

protecția agenților străine sau poate chiar – așa cum se zvonea uneori – în vreo ascunzătoare din Oceania.

Winston își încordase diafragma. Nu putea să se uite la chipul lui Goldstein fără să simtă un amestec dureros de emoții. Era chipul tipic al unui evreu, cu o claie de păr alb și cu cioc – un chip ce trăda inteligența, deși era oarecum respingător, cu un soi de senilitate prostească, pusă în evidență de nasul lung și subțire, pe al cărui vârf era așezată o pereche de ochelari. Aducea cu o oaie, iar vocea era și ea ca un behăit. Goldstein își lansa obișnuitul său atac veninos împotriva doctrinei Partidului, un atac atât de exagerat și de pervers încât până și unui copil i s-ar fi părut fals, dar era suficient de plauzibil încât să păcălească și să panicheze niște oameni mai puțini deștepți. Îl critica pe Fratele cel Mare, denunța dictatura Partidului, cerea încheierea imediată a unui tratat de pace cu Eurasia, pleda pentru libertatea de exprimare, libertatea presei, libertatea de a organiza adunări, libertatea de a gândi; striga pe un ton isteric că Revoluția a fost trădată și avea un discurs precipitat care părea o parodie a stilului obișnuit al oratorilor Partidului, ba conținea și cuvinte din noulimbă – de fapt, chiar mai multe cuvinte din noulimbă decât ar fi rostit în mod normal orice membru de Partid în viața lui obișnuită. În tot acest timp, ca nu cumva să se îndoiască cineva de realitatea pe care vorbele sfărăitoare ale lui Goldstein o acopereau, pe tele-ecranul din spatele lui se vedeau mărșăluind șiruri nesfârșite de soldați din armata eurasiacă – rânduri întregi de bărbați puternici, cu chipuri asiatiche lipsite de orice expresie, care ajungeau în prim-plan și apoi dispăreau, fiind înlocuite de alte rânduri identice. Tropăitul monoton și ritmic al bocancilor soldaților oferea fundalul perfect pentru vocea behăitoare a lui Goldstein.

Nici nu trecuseră treizeci de secunde din Cele Două Minute de Ură că jumătate dintre cei prezenți, cuprinși de o furie de nestăpănit, începură să huiduie. Chipul cu aspect ovin de pe ecran, foarte mulțumit de sine, și forța înspăimântătoare a armatei eurasiene din spatele lui erau prea greu de privit. Mai mult decât atât, simplul fapt de a te uita sau chiar de a te gândi la Goldstein

provoca automat teamă și mânie. Era constant un motiv de ură, mult mai statornic decât Eurasia sau Estasia, cele două puteri cu care Oceania era alternativ în război. Ce era ciudat era că, deși Goldstein era detestat și disprețuit de toată lumea, deși în fiecare zi, de câte o mie de ori, pe tele-eceane, în ziare sau în cărți, teoriile lui erau respinse, combătute, ridiculizate, aduse în atenția publicului doar pentru a se arăta cât de stupide și vrednice de milă erau, influența lui nu părăsise niciodată să se diminueze. Întotdeauna se găseau noi victime ale puterii lui de seducție. Nu trecea nici măcar o zi fără ca spionii și sabotorii conduși de el din umbră să nu fie scoși la iveală de Poliția Gândirii. Era comandantul unei numeroase armate de umbre, al unei rețele subterane de complotiști hotărâți să răstoarne Puterea. Se presupunea că se autointitulau Frăția. Mai umblau zvonuri și că exista o carte cumplită, un compendiu al tuturor ereziilor, scris de Goldstein și pus în circulație în mod clandestin. Nu avea un titlu și toată lumea se referea la ea pur și simplu drept *cartea*. Astfel de lucruri, însă, se știau doar din zvonurile vagi care circulau. Nici Frăția, nici *cartea* nu erau subiecte pe care vreun membru de Partid să le menționeze dacă exista vreo cale să le evite.

În al doilea minut, Ura atinse paroxismul. Oamenii săreau de pe scaune și strigau cât îi țineau plămâni, încercând să acopere behăitul înnebunitor care venea dinspre ecran. Femeia minionă cu părul nisipiu se îmbujorase, iar buzele i se deschideau și i se închideau ritmic, ca ale unui pește pe uscat. Până și puternicul O'Brien se înroșise. Cum stătea țepăn pe scaun, pieptul său lat se ridica și se cobora ca o barcă pe valuri. Fata brunetă din spatele lui Winston începu să strige: „Porcule! Porcule! Porcule!” și aruncă spre ecran cu un dicționar gros de noulimbă. Se lovi de nasul lui Goldstein și ricoșă, iar behăitul continuă imperturbabil. Într-o clipă de luciditate, Winston se surprinse țipând alături de ceilalți și lovind tare cu călcâiele în marginea scaunului. Grozăvia Celor Două Minute de Ură nu era că te obligau să joci un rol, ci, dimpotrivă, că îți era imposibil să nu intri în rol. În maximum treizeci de secunde nu mai era nevoie să te prefaci. O frenezie oribilă de

teamă și dorință de răzbunare, o sete de a ucide, de a tortura, de a zdrobi fețele oamenilor cu barosul puneau stăpânire pe toți, ca un curent electric, și îi transformau, împotriva voinței lor, în niște descreierați care se scâlâmbăiau și urlau. Și cu toate acestea, furia pe care o simțeau era o emoție impersonală și imprecisă, care putea trece de la un obiect la altul ca flacăra unei brichete. Astfel, la un moment dat, ura lui Winston nu se mai îndrepta deloc spre Goldstein, ci, dimpotrivă, spre Fratele cel Mare, spre Partid, spre Poliția Gândirii. În asemenea clipe, în sufletul lui îl compătimea pe ereticul singuratic și batjocorit, pe unicul apărător al adevărului și dreptății într-o lume a minciunilor. Cu toate acestea, în momentul următor, era din nou de partea celor din jurul său și i se părea că tot ce se spune despre Goldstein este adevărat. În astfel de clipe, ura lui secretă împotriva Fratelui cel Mare se preschimba în adorație, iar Fratele cel Mare i se părea un protector neînfricat și de neînving, care se ridica tare ca stâncă în calea hoardelor de lupători din Asia, iar Goldstein, în ciuda izolării, a neajutorării și a incertitudinii care plana asupra întregii sale existențe, părea un fel de șaman sinistru, care, prin simpla putere a glasului său, era în stare să șubrezească edificiul civilizației.

În unele momente era posibil să-ți îndrepti ura dintr-o direcție în alta în mod deliberat. Brusuc, printr-o smucire violentă, așa cum îți ridici capul de pe pernă în timpul unui coșmar, Winston reuși să-și transfere ura dinspre chipul de pe ecran către fata brunetă din spatele lui. Tot felul de halucinații, puternice, dar încântătoare, începură să-i treacă prin minte. Ar fi omorât-o în bătaie cu bastonul de cauciuc. Ar fi legat-o goală de un stâlp și ar fi tras cu săgeți în ea ca în Sfântul Sebastian. Ar fi violat-o și i-ar fi tăiat gâtul în momentul orgasmului. Mai mult decât atât, își dădu seama mai bine ca niciodată de ce o ura. O ura pentru că era tânără și drăguță, dar lipsită de orice dorință sexuală, pentru că ar fi vrut să se culce cu ea și știa că nu o va face niciodată, pentru că în jurul taliei ei fine și mlădioase, care părea că te îmбие să o cuprinzi cu brațul, avea legată acea eșarfă roșie odioasă, un simbol agresiv al castității.

Ura atinse punctul culminant. Vocea lui Goldstein devenise cu adevărat un behăit și, pentru o clipă, chipul său se transformă într-unul de oaie. Apoi, se preschimbă în chipul unui soldat eurasiatic, care părea să înainteze, uriaș și înspăimântător, cu mitraliera duduind, de parcă voia să sară din ecran, astfel încât cei din primul rând se dădură înapoi pe scaune. În aceeași clipă însă, spre ușurarea tuturor, chipul agresiv se preschimbă în cel al Fratelui cel Mare, brunet, mustăcios, puternic, incredibil de calm și atât de mare încât aproape că umplu ecranul. Nimeni nu auzi ce spunea Fratele cel Mare. Erau doar câteva vorbe de îmbărbătare, genul de cuvinte rostite în mijlocul unei bătălii, care nu se pot distinge separat, dar redau încrederea prin simplul fapt că sunt rostite. Apoi chipul Fratelui cel Mare păli și în locul său apărură cele trei sloganuri ale Partidului, scrise cu majuscule:

RĂZBOIUL ESTE PACE
LIBERTATEA ESTE SCLAVIE
IGNORANȚA ESTE PUTERE

Figura Fratelui cel Mare păru să mai rămână pe ecran câteva secunde, ca și cum impactul său asupra retinei tuturor celor prezenți era prea puternic ca să dispară imediat. Femeia minionă cu părul nisipiu se aruncă peste spătarul scaunului din fața ei. Cu un murmur care suna ca „Izbăvitorul meu!“, își întinse brațele spre ecran. Apoi își îngropă fața în mâini și era limpede că rostea o rugăciune.

În acel moment, întregul grup începu să fredoneze o incantație ritmică, profundă și liniștită – F-M!... F-M!... F-M! – repetată întruna, foarte încet, cu câte o pauză între F și M – un murmur apăsător și oarecum sălbatic, pe fundalul căruia păreau să se audă tropăitul unor picioare desculțe și vibrația ritmică a tam-tamurilor. O ținură așa vreo jumătate de minut. Era un soi de refren care se auzea adesea în clipe de emoție copleșitoare. Într-o oarecare măsură era un imn despre înțelepciunea și măreția Fratelui cel Mare, dar în cea mai mare parte era un fel de auto-hipnoză, o

cufundare deliberată a conștiinței în abisuri, cu ajutorul aceluia zgomot ritmic. Winston simțea cum începe să-i înghețe sângele în vene. În timpul Celor Două Minute de Ură se lăsa purtat de valul delirului general, dar această incantație animalică – F-M!... F-M!... F-M! – îl umplea întotdeauna de spaimă. Bineînțeles, murmura împreună cu ceilalți, căci nu se putea altfel. Era o reacție instinctivă să-ți disimulezi sentimentele, să-ți controlezi mimica și să faci tot ce făceau și ceilalți. Există însă un interval de vreo două secunde în care expresia ochilor săi ar fi putut să îl dea de gol. Și tocmai în acea fracțiune de timp se petrecu lucrul important – dacă s-a petrecut cu adevărat.

Pentru o clipă îi prinse privirea lui O'Brien. Acesta se ridicase, își dăduse jos ochelarii și era pe punctul de a-i pune înapoi pe nas, cu gestul lui tipic. Dar chiar în acea secundă privirile li se întâlniră și Winston își dădu seama pe dată – da, pur și simplu, *a știut* – că O'Brien gândea la fel ca el. Îi transmisese un mesaj cât se poate de clar. Era ca și cum mințile lor se deschiseseră și gândurile treceau nestingherite dintr-una în cealaltă, prin intermediul ochilor. „Sunt de partea ta“, părea să-i spună O'Brien. „Știi exact ce simți. Îți cunosc disprețul, ura, scârba. Dar nu-ți face griji, sunt de partea ta!“ Apoi umbra de înțelegere dispăru, și chipul lui O'Brien deveni la fel de imperturbabil ca al tuturor celorlalți.

Asta a fost tot și Winston deja se îndoia că se întâmplase în realitate. Astfel de incidente nu au nicio continuare. Tot ce putea face era să păstreze vie credința sau speranța că și cei de lângă el erau dușmani ai Partidului. Poate că zvonurile despre niște mari conspirații secrete erau adevărate – poate că Frăția chiar exista! În ciuda arestărilor fără sfârșit, a mărturisirilor și a execuțiilor, era imposibil să fii sigur că Frăția nu este doar un mit. În unele zile credea în ea, în altele nu. Nu exista nicio dovadă, ci doar niște priviri fugare care puteau însemna orice sau nimic, niște frânturi de conversații auzite din întâmplare, niște scrijelituri vagi pe pereții toaletelor – uneori chiar, când se întâlneau doi necunoscuți, o simplă mișcare a mâinii părea un semnal că se recunosc. Totul era